

М. О. Ющук, аспірант кафедри державознавства, права та європейської інтеграції Навчального-наукового інституту публічної служби Державного університету «Одеська політехніка»

СУЧАСНИЙ СТАН ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Стаття присвячена аналізу та дослідженню сучасного стану публічного управління інвестиційною діяльністю в Україні. В процесі даного дослідження використані наступні методи наукового пізнання, такі як: формально-юридичний метод, метод порівняння та метод системного аналізу.

В статті розглянуто сучасний стан публічного управління інвестиційними процесами в Україні, форми, методи державного регулювання інвестиційними процесами в Україні.

Визначено основну мету публічного управління інвестиційними процесами в державі як розвиток економічної системи, створення сприятливих умов залучення інвестицій, необхідні модернізації та інноваційного оновлення економіки.

Розглянуто функції публічного управління інвестиціями та визначено, що ключовою функцією державного регулювання інвестиційних процесами є функція вибору стратегічних інвестиційних пріоритетів. Запропоновано виокремлення допоміжних функцій держави в процесі регулювання інвестиційних процесів:

– настановної, яка полягає у визначенні стратегічних цілей та пріоритетів, у постановці завдань інвестиційної політики на майбутній період, адже формування структури цілей та пріоритетів передбачає аналіз результатів, виявлення найбільш гострих соціально-економічних та політичних проблем, визначення найбільш активних заходів держави щодо їх рішення;

– мобілізуючої, яка спрямована на пошук джерел інвестиційних ресурсів, визначення шляхів їх залучення для вирішення поставлених завдань;

– стимулюючої, яка націлена на безумовне та прискорене вирішення ключових пріоритетних завдань інвестиційної політики;

– контрольної функція, яка передбачає контроль із боку держави за дотриманням суб'єктами господарювання встановлених державою економічних та правових норм у процесі їх господарської діяльності.

Визначено актуальні проблеми публічного управління інвестиційними процесами в державі. Акцентовано увагу на важливості вдосконалення існуючих механізмів публічного управління та запропоновано подальші шляхи їх вдосконалення.

Ключові слова: інвестиції, інвестування, інвестиційний клімат, інвестиційна діяльність, публічне управління.

M. O. Yushchuk. Current status and current problems of public administration of investment activities in Ukraine

The article is devoted to the analysis and research of the current state of public management of investment activities in Ukraine. In the process of this study, the following methods of scientific knowledge were used, such as: the formal-legal method, the method of comparison, and the method of system analysis. The article examines the current state of public management of investment processes in Ukraine, forms, methods of state regulation of investment processes in Ukraine.

The main goal of public management of investment processes in the state is defined as the development of the economic system, the creation of favorable conditions for investment attraction, the necessary modernization and innovative renewal of the economy. The functions of public investment management were considered and it was determined that the key function of state regulation of investment processes is the function of choosing strategic investment priorities. It is proposed to distinguish the auxiliary functions of the state in the process of regulating investment processes:

– guideline, which consists in defining strategic goals and priorities, in setting investment policy objectives for the future period, because the formation of the structure of goals and priorities involves the analysis of results, the identification of the most acute socio-economic and political problems, and the determination of the most active measures of the state to solve them;

– mobilizing, which is aimed at finding sources of investment resources, determining ways to attract them to solve the tasks;

– stimulating, which is aimed at the unconditional and accelerated solution of the key priority tasks of the investment policy;

– the control function, which provides control by the state over the observance by economic entities of economic and legal norms established by the state in the process of their economic activity.

Actual problems of public management of investment processes in the state are analyzed. Emphasis is placed on the importance of improving the existing mechanisms of public administration and further ways of their improvement are suggested.

Key words: investment, investment, investment climate, investment activity, public administration.

Постановка проблеми. Інвестиційна політика є складовою економічною політики будь-якої цивілізованої та розвиненої країни. Зокрема, державна інвестиційна політика спрямована на створення сприятливих умов для інвесторів та має сприяти економічному зростанню країни та підвищенню добробуту громадян.

В сучасних реаліях, питання дослідження публічного управління інвестиційними процесами мають посідати ключове місце в процесі післявоєнного розвитку та відновлення України, адже масштабний приток інвестицій є вкрай необхідним для підтримки та відновлення пріоритетних галузей національної економіки. Від ефективної реалізації державної інвестиційної політики, напряду залежить рівень конкурентоздатності, стан інвестиційного клімату та інвестиційної привабливості країни, в зв'язку з чим необхідно вдосконалення існуючих механізмів в сфері державного управління інвестиціями, що обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх дослідження та публікацій. Питаннями дослідження особливостей державного управління інвестиційними процесами приділяли увагу українські вчені Біловодська О.А., Воронкова Т.С., Грищенко І.М., Ілляшенко С.М., Кузьмін О.С., Федоренко В.Г., та інші [5].

Метою даного дослідження є проведення аналізу сучасного стану державної інвестиційної політики держави та визначення актуальних проблем в цій сфері.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційну політику держави слід розглядати як комплекс цілеспрямованих заходів, що проводяться державою, щодо створення сприятливих умов для всіх суб'єктів господарювання з метою підвищення інвестиційної активності, підйому економіки, підвищення ефективності виробництва та вирішення соціальних проблем.

Головним завданням державної інвестиційної політики є формування сприятливого середовища, що сприяє залученню та підвищенню ефективності використання інвестиційних ресурсів у розвитку економіки та соціального середовища.

Програма розвитку інвестиційної й інноваційної діяльності в Україні, затверджена Кабінетом Міністрів України, визначає принципи державної політики у сфері інвестиційної й інноваційної діяльності, а саме:

- концентрація та спрямування інвестицій на забезпечення розвитку базових галузей економіки;
- підвищення продуктивності та технологічного оновлення виробництва;
- ресурсна збалансованість бізнес-планів інвестиційних та інноваційних проектів;
- надання державної підтримки реалізації інвестиційних та інноваційних проектів;
- прозорість та ефективність механізму надання державної підтримки реалізації інвестиційних та інноваційних проектів;
- безпечність для навколишнього природного середовища, життя і здоров'я людей інвестиційних та інноваційних проектів [1]

Відповідно до чинного законодавства державне регулювання інвестиційної діяльності, що здійснюється у формі капітальних вкладень, здійснюється органами державної влади України, оскільки вона створює умови для активізації інвестиційної діяльності на всіх рівнях.

Також в Україні діє консультативно-дорадчий орган в сфері державного управління інвестиційними процесами:

1) Національна інвестиційна рада при Президентові України дорадчий орган при Президентові України. Раніше це були Ради іноземних інвесторів. Склад даної ради затверджений Указом Президента України № 317/2017 «Питання Національної інвестиційної ради». [2]

В цілому інвестиційна діяльність в Україні з боку держави регулюється прямим впливом на структури державного сектора та непрямим впливом на структури недержавного сектора економіки

В даний час на діяльність держави в регулюванні інвестиційних процесів впливають стан і рівень розвитку ринкової економіки, ступінь її орієнтації на вирішення соціальних цілей і завдань.

Держава виступає як суб'єкт господарювання, генерує інвестиційні ресурси і в цій якості стає безпосереднім учасником інвестиційного процесу.

На нашу думку, на даний час, державна політика в сфері інвестиційних процесів виражається в прямому управлінні державними інвестиціями, а саме охоплює:

- систему податків з диференціюванням податкових ставок та податкових пільг;
- фінансову допомогу у вигляді дотацій, субсидій, бюджетних позичок, пільгових кредитів,
- фінансову та кредитну політику, ціноутворення, випуск в обіг цінних паперів;
- амортизаційну політику.

Держава формує інвестиційну політику, оскільки лише вона володіє політичною владою і має здатність реалізувати свою волю через правові акти, що регулюють інвестиційні процеси у пріоритетному фінансуванні.

Основною метою державного регулювання інвестиційних процесів є розвиток економічної системи, створення сприятливих умов залучення інвестицій, необхідні модернізації та інноваційного оновлення економіки.

Вважаємо, що ключовою функцією державного регулювання інвестиційних процесами є функція вибору стратегічних інвестиційних пріоритетів.

Пропонуємо також виокремити допоміжні функції держави в процесі регулювання інвестиційних процесів:

- настановна, яка полягає у визначенні стратегічних цілей та пріоритетів, у постановці завдань інвестиційної політики на майбутній період, адже формування структури цілей та пріоритетів передбачає аналіз результатів,

виявлення найбільш гострих соціально-економічних та політичних проблем, визначення найбільш активних заходів держави щодо їх рішення;

- мобілізуюча функція, яка спрямована на пошук джерел інвестиційних ресурсів, визначення шляхів їх залучення для вирішення поставлених завдань;
- стимулююча функція націлена на безумовне та прискорене вирішення ключових пріоритетних завдань інвестиційної політики;
- контрольна функція, яка передбачає контроль із боку держави за дотриманням суб'єктами господарювання встановлених державою економічних та правових норм у процесі їх господарської діяльності.

Зрозуміло, що держава, в процесі регулювання інвестиційної діяльності, виконує кілька функцій одночасно.

Державне регулювання інвестиційних процесів включає різні форми та методи створення сприятливих умов для зростання інвестиційної активності відповідних суб'єктів, а також прямої участі держави в інвестиційній діяльності.

Держава використовує як економічні (непрямі), і адміністративні (прямі) методи на інвестиційні процеси шляхом видання та коригування відповідних законодавчих актів та постанов, а також шляхом здійснення інвестиційної політики.

Зазвичай держава поєднує адміністративні та економічні методи для досягнення цілей у галузі інвестиційних процесів. На наш погляд, активізація інвестиційної діяльності напряму залежить від проведення фінансової, кредитної, амортизаційної, цінової, податкової, валютної, інвестиційної політики.

Слід виокремити, як пасивні та активні методи державного впливу на інвестиційний процес.

Ми вважаємо, що методами активного втручання держави в інвестиційний процес є:

1. Створення сприятливих умов діяльності приватних підприємств. Насамперед йдеться про формування сприятливого інвестиційного середовища, а також про проведення вигідного для інвесторів податкового та амортизаційної політики, що захищає внутрішніх та зовнішніх інвесторів;
2. Пряма участь держави в ефективних та значущих для країни проектах;
3. Участь держави у створенні інфраструктурних об'єктів як основи ефективного приватного підприємництва;

А використання пасивних методів пов'язано з інформуванням учасників відтворювальної діяльності про умови виробництва, реалізації та споживання продукції в народному господарстві країни.

Вплив держави на інвестиційний процес як фактор економічного зростання набуває сьогодні особливої ролі. Це зумовлено тим, що активна інвестиційна діяльність є одним із факторів подолання економічної кризи в державі.

В період з 90 років ХХ століття по теперешній час, в Україні триває довготривала інвестиційна криза.

Українське економічне середовище одночасно і приваблює і відштовхує. Хоча Україна й займає стратегічне географічне положення, має багаті природні ресурси та робочу силу з високим рівнем освіти, що робить її привабливим інвестиційним середовищем, вона ще не досягла свого очікуваного потенціалу через те, що не змогла звести до мінімуму втручання держави у дію ринків, усунути адміністративні перепони, що заважають веденню бізнесу, виконати намічені показники приватизації та стати привабливою для іноземних та внутрішніх інвесторів.

Потенційно Україна може бути однією з провідних країн Європи вкладання прямих та портфельних іноземних інвестицій. Цьому сприяє її великий внутрішній ринок, значний промисловий і сільськогосподарський потенціал, а також вигідність геополітичного розташування України на перехресті торговельних шляхів Європи та Азії [3].

Варто погодитись із думкою, економістів Ю. Колупаєв, С. Залюбовська, І. Мельничук стверджують, що позитивними елементами інвестиційного клімату впевнено є: природно-ресурсний потенціал, культурна спорідненість з ЄС та північно-американськими державами, освіченість населення високого рівня та професійної підготовки, наявність дешевої робочої сили. При цьому найбільш відштовхуючими елементами є: відсутність дієвої та сталої економічної стратегії, наявність негативних відгуків серед інвесторів, недолугість сфери інтелектуальної власності, складна система податків, кульгавість банківської системи, що дає поштовх до банкрутства, не об'єктивність судової системи в ході процесу, високий рівень корумпованості. [4]

Аналізуючи, тенденції реалізації інвестиційної політики держави за останні роки, стає зрозумілим, що фінальною метою є лише отримання грошей та наповнення бюджету країни але, при цьому інтереси самого інвестора мало значущі. Навіть запропоновані чинні державні гарантії не є заохочувальним поштовхом до вкладень.

До того ж, в сучасних реаліях, ключовими проблемами зменшення обсягу іноземних інвестицій до України та небажання іноземних інвесторів здійснювати капіталовкладення лишаються:

- ведення військових дій на території країни;
- корупційна складова в системі публічного управління;
- гальмування впровадження економічних реформ, зокрема в податковій сфері;
- нестабільність валюти;

- відсутність досконалої нормативно-правової бази в сфері управління інвестиціями.
- енергетична криза,
- постійні ротації в українському уряді,
- відсутність чесної конкуренції в інвестиційній сфері.

Аналізуючи проміжок часу становлення та розвитку національної економіки, варто зазначити, що основним джерелом інвестицій в державі були і залишаються власні кошти підприємств та бізнес-структур.

Враховуючи зменшення потужності промислово-виробничого потенціалу країни, збитки завдані військовою агресією РФ, необхідності забезпечення технологічного переобладнання промислових галузей, військово-оборонного комплексу, національна економіка відчуває значні потреби в інвестиціях.

Зауважимо, що більше на перший план виходять проблеми саме правового забезпечення, оскільки саме право є гарантом для інвесторів як вітчизняних, так і зарубіжних. Цей фактор спричиняє утримання інвестиційної діяльності у цій країні і змушує інвесторів дотримуватися вичікувальної політики.

Також відкладається здійснення вже готових інвестиційних проектів на тривалий термін. Для вирішення вказаних проблем залучення інвестицій в економіку країни необхідна серйозна державна інвестиційна політика, що є комплексом підходів і рішень, що визначають розмір, структуру та напрямки використання інвестицій у сферах та галузях економіки.

Висновки та перспективи подальших досліджень. З огляду на вищевикладене, можливість посилення ролі публічного управління в інвестиційній сфері та вдосконалення існуючих організаційно-правових механізмів в сфері інвестиційної діяльності стає очевидним.

На нашу думку, формування механізмів публічного управління інвестиційними процесами є повністю впорядкованим процесом досягнення оптимальних пропорцій розширеного відтворення, високих темпів зростання національної економіки.

Ми вважаємо, що механізм публічного управління інвестиційними процесами в державі є сукупність інструментів та методів впливу держави на інвестиційну політику суб'єктів господарювання.

На нашу думку, публічне управління інвестиційними процесами в державі має бути орієнтовано в першу чергу на:

- визначення доцільних для кожного періоду часу обсягів інвестицій та їх структури: галузевої, відтворювальної, технологічної, територіальної та за формами власності;
- вибір цінностей; забезпечення прав та свобод інвесторів, збільшення ефективності інвестицій;
- посилення інноваційної складової інвестицій;
- посилення фінансової бази інвестиційних проектів;
- формування та підтримання позитивного іміджу держави як інструменту інвестиційної привабливості;
- формування стабільної та систематизованої нормативно-правової бази в сфері державного регулювання інвестиційної діяльності, шляхом прийняття Інвестиційного Кодексу України.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження програми розвитку інвестиційної та іноваційної діяльності в Україні: постанова Кабінету Міністрів: постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 389 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF#Text>
2. Про національну інвестиційну раду : указ Президента України від 29.08.2016 № 365/2016 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2016#n12>
3. Інвестиційний клімат України: Міністерство юстиції України URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11352
4. Порівняльно-правовий аналіз досвіду України та Угорщини в питанні забезпечення зовнішніх функцій: сфера інвестицій: Горбаченко О. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2023 №1 URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/1/1-2023-402-407.pdf>
5. Денисенко М. П., Шапошнікова О. М., & Будякова О. Ю. ЕКОНОМІЧНІ ЗАХОДИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ. Науковий вісник: Державне управління, 2020. 1(1(3)), 53–65. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/34>

References:

1. KMU (2011) Pro zatverdzhennia prohramy rozvytku investytsiinoi ta inovatsiinoi diialnosti v Ukraini [On the approval of the program for the development of investment and innovation activities in Ukraine] the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated February 02, 2011 No. № 389 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF#Text>
2. Prezydent Ukrainy (2016) Pro natsionalnu investytsiinu radu [About the National Investment Council] decree of the President of Ukraine dated August 29, 2016 No. № 365 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/365/2016#n12>

3. Investytsiinyi klimat Ukrainy: Ministerstvo yustytzii Ukrainy [Investment climate of Ukraine: Ministry of Justice of Ukraine] URL: https://minjust.gov.ua/m/str_11352

4. Horbachenko O. (2023). Comparative and legal analysis of the experience of Ukraine and Hungary in the issue of providing external functions: the sphere of investments [Porivnialno-pravovyi analiz dosvidu Ukrainy ta Uhorshchyny v pytanni zabezpechennia zovnishnykh funktsii: sfera investytsii] URL: <https://visnik.dduvs.in.ua/wp-content/uploads/2023/04/1/1-2023-402-407.pdfM>

5. Denysenko M. D., Shaposhnikova O. M (2020). Economic measures of public administration regarding attraction [Ekonomichni zakhody derzhavnoho upravlinnia shchodo zaluchennia investytsii]. Scientific Herald: Public Administration, 1(1(3)), 53–65. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/34>